СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 30. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 7-го лютого 1938. No. 30. Jersey City, N. J., Monday, February 7, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

„МАЛІ БИЗНЕСМЕНИ" В ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт приняв на авдієнції делеґацію малих бизнесменів. Делеґація вручила президентові свої домагання. Але ці домагання цілковито змінено на лагідніші в канцелярії секретаря Ропера, з яким делеґація бачилася передтим, як ішла до президента. Такі гострі вискази, як „неоправдані і злобні напади членів адміністрації на бизнес повинні бути раз на все припинені", змінено на „уряд повинен кооперувати з бизнесом", і т. п. Проте президент відкинув безпардонно домагання делеґації. „Як можна рівночасно зменшувати податки і зрівноважити буджет?" — питався він членів делеґації.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ МЕШКАНЕВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт підписав мешканевий закон, який започаткує в Америці таку масову будову малих мешкальних домів, яких не знає історія. На ту ціль уряд має зарезервованих два біліони долярів фондів. А враз потреби президент може витратити на ту ціль іще один біліон. Сподіваються, що рівночасно з розбудовою домів рушаться також інші галузі промислу, бо до будови домів потрібно ріжних фабричних частин.

ВЕЛИЧЕЗНА РОБІТНИЧА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ДІТРОЙТІ.

ДІТРОЙТ. — Тут відбулася величезна демонстрація автомобільних робітників, у якій взяло участь щонайменше сто тисяч людей. Після промов бесідників демонстрація ухвалила резолюції, в яких домагалася мораторії на довги для тих, що не працюють, на половину обнизити чинші на мешкання і подвоїти підмогу безробітним. Крім того демонстрація гостро натаврувала ті фабрики, що відправляють з праці робітників.

ДАЛЬШІ ДИСКУСІЇ БІЛЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБРОЄНЬ.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет уже пятий день допитує адмірала Лігія про потреби зброєнь, а в першій мірі розбудови фльоти. Комітетові йде про те, щоб добре вивідатися, на що урядові здалися ті зброєння та яка їх ціль. Останній раз питали Лігія, що говорив капітан американської армії, Інґерсол, на розмовах в Англії з англійським штабом. Адмірал Лілі відмовився дати точні вияснення, кажучи, що він їздив в інтересі Америки. У звязку з тим розвелась була дискусія також у сенаті, де сенаторВанденберг таки домагався точнішого вияснення справи розбудови фльоти. Сенатор Кінг сказав, що хоч засадничо він є за таке зброєння, то тому, що ні уряд ні адміністрація не хоче точно вияснити потреби таких зброєнь, він буде голосувати проти ухвали грошей на ту ціль.

ДАЛЬША ЧИСТКА ЮНІЙ З КОМУНІЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Місцевий представник Американської Федерації Праці, Колінс, заявив, що чистка юній з комуністичних елементів буде провадитись далі. Вже дотепер викинено велике число комуністів з робітничих юній, але на тім чистка ще не зупиниться. Багато комуністів замасковуються тепер і не признаються до комунізму, але завданням юнійних провідників є наглядати, чи ті комуністи сидять тихо, чи проявляють замасковану діяльність. Колінс сказав, що комуністи то такий елемент, який підкопує демократію й цілком не звертає уваги на користь робітничої кляси, тільки має на увазі свої власні інтереси.

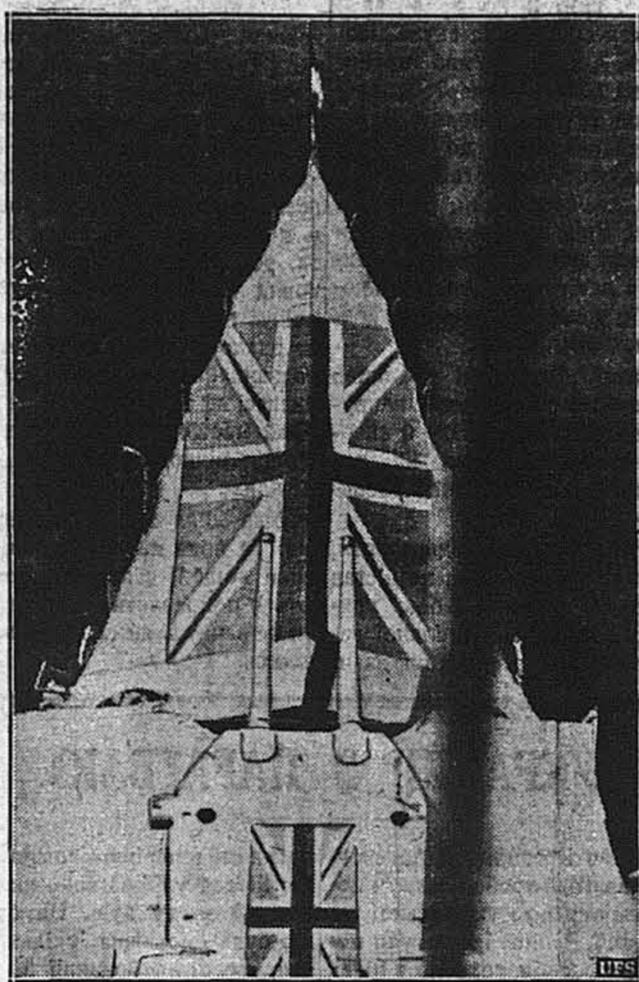
ТАКИ НАДІЄТЬСЯ ПОЛАГОДИТИ РОЗКОЛ.

МАЯМІ. — Предсідник А. Ф. П., Ґрін, висказав думку, що, не звертаючи уваги на велике напруження між юніями А.Ф.П. і К.П.О., заряд А.Ф.П. не тратить надії на полагодження розколу. Правдоподібно в короткому часі заряд А.Ф.П. зробить чергову пропозицію замирення.

СТАРИЙ МЕСТНИК.

ТЮКСБЕРІ (Масачусетс). — В місцевім шпиталі знаходився 79-літній Джан Мек. Він був дуже злісної вдачі. Інші хворі цього шпиталю з приводу цього називали його терпкими словами. Старий Мек завзявся пімститись. У продовж кількох місяців він щадив гроші, призначені на тютюн, щоб купити собі через почту револьвер. Коли дістав револьвер, пішов від ліжка до ліжка і на смерть постріляв своїх 4 товаришів, які кпили собі з нього. Потім пробував втекти, але поліція арештувала його.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ПРАПОРИ ДЛЯ ЗАХОРОНИ.

Так виглядає перед англійського военного корабля „Комберленд", що тепер знаходиться на китайських водах. На його переді розмальований величезний англійський прапор — для захорони перед можливими обстрілами з боку воюючих сторін. Наскільки це поможе, не знати, бо американський корабель „Паней" теж мав подібні знаки, а проте його обстрілювали й затопили.

НОВА СОВЄТСЬКА „АРИСТОКРАТІЯ".

При волоконній фабриці „Равенство" в Ленінграді ведуть кравецьку робітню. Замовлення в цій робітні виконують з шовку, з дорогої вовни й сукна. З загальної скількости 60—65 замовлених впродовж одного місяця костюмів і плащів ледви 2—5 були вшиті з дешевої бавовни. Клієнтками робітні є комуністки, заняті в фабричній адміністрації.

НАПАД НА СКЛЕП „КУЛКА РОЛЬНІЧОГО".

Пять замаскованих напасників впали до склепу „Кулка Рольнічого" в Шибалиці, повіт Бережани, стерроризували субєкта й заграбили 200 зл. готівкою та товар вартости 23 зл. По грабіжі напасники втекли, стріляючи до Ф. Неборачка, який пустився за ними навздогін. Куля Неборачка не поцілила.

ЗА ЩО КАРАЮТЬ.

Перед окружним судом у Рівному відповідав Олександер Якимчук, управитель народньої школи в Яблонному, за те, що у шкільному катальозі записав чотирьом учням греко-католицький обряд замісць православного. Обвинувачений оправдувався, що цього домагалися родичі учнів, які хотіли, щоб їх діти вчилися релігії українською мовою, а не російською. Одначе суд рішив, що управитель школи не має права зміняти самовільно обряду своїх учнів і засудив Якимчука на 6 місяців вязниці. На основі амнестії дарував йому цілу кару.

НАЙСТАРШИЙ ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ЩОДЕННИК.

В історії преси боролися за пальму першенства Англія й Франція. Англійці казали, що першим щоденником в Европі був оснований 1688-го р. „Ди Інґліш Меркюри". Зате французи покликувалися на славну „Газет", основану Теофрастом Ренодотом 1631-го року. Та виявляється, що не мають правди за собою ні одні, ні другі, бо вже 1605-го р. друкар А. Веревен в Антверпії дістав від архикнязя Альберта привілей видавати щоденник п. н. „Нюве Тідинґен". Цей щоденник, формату 12 і пів цм. на 17 і пів цм., мав 8 до 16 сторін. Його видавали по французьки й флямандськи. Це видавництво витривало, хоч були ріжні труднощі, аж до 1827-го р., це є 222 роки.

ЗРАБУВАВ 35,000 ЗЛ.

До гуртівні тютюнового монополю в Катовицях увійшов замаскований бандит і, стерроризувавши револьвером чотирьох урядовців і клієнтів, забрав із підручної каси пачку банкнотів вартости 35,550 зл. Погрожуючи дальше револьвером, смілий грабіжник утік.

ПОСАГОВА КООПЕРАТИВА.

В Ковні (в Литві) повстала жидівська кооператива, що поставила собі завданням вивіновувати посагом у день вінчання небагаті жидівські дівчата. До кооперативи вписалося вже кілька тисяч членів. З них кожний обовязався платити по два літи (коло 1.60 зл.) кожний раз, коли вийде замуж котрась із членкиць кооперативи. Успіх цеї кооперативи величезний.

„ПЕХОВАТИЙ" КЛІЄНТ ФАКІРА.

„У переїзді через тутешнє місто індійський факір Шанкар Дас тільки у винятковий випадках прийматиме... і т. д."

Такі афіші, розклеєні по мурах Бордо, зацікавили не тільки людей, що хочуть довідатися про своє майбутнє і „щасливі" льотерійні числа. Між клієнтами, що юрбою зіпхалися в принагідну ждальню факіра, був теж і поліційний інспектор Кандевіль, який кількома словами вияснив свою справу:

— Недавно втекла від мене жінка. З собою забрала вона синка і всі мої ощадності...

Факір попав у „транс" і по хвилині закликав:

— Я бачу... Бачу вашу жінку і синка... Вони здорові обоє... Вони вернуться небавом до вас завдяки мому магнетичному впливові... Ваша жінка вернеться, як покірна й законна невільниця. Та щоб усе здійснилося, ви повинні дати мені 1,000 франків.

Поліційний інспектор парубок, який не має ні жінки, ні дітей. Замісць грошей вийняв він поліційну відзнаку і ввічливо попросив „ясновидючого" піти з ним на поліційний комісаріят. Там вияснилося, що „індієць та учень славних йоґів" — альжирець Абдул Мажід, якого вже рік тому виселили з Франції. Проте він вернувся і жив далі у Франції на підставі фальшивих документів.

ЗАРІБНИК ВІД АФІШІВ ВИГРАВ 50,000 ЗЛ.

У Дрогобичі бідний зарібник, 26-літній Юзеф Костюк, занятий при ліпленні афішів виграв у Клясовій Льотерії 50,000 зл. Косцюкек грав на цілий льос.

ЗВЕЛИЧНИКИ ВУЖА.

Аґенція „Брітіш Юнайтед Прес" повідомляє, що у французькім Індо-Китаї появилася в останніх часах нова секта „звеличників вужа". Туземці покланяються велитенському питонові, якому приносять жертви. Перед його статуєю моляться теж члени цієї дивної секти.

Новий бог називається „Дас Клян". Його звеличники проповідують близький кінець світу. Устами свого найвищого жерця „Дас Бам" бог подав своїм вірним шість заповідей, з яких дві видаються дуже підозрілі французькій владі. В тих-заповідях бог взиває всіх мешканців Індо-Китаю копати в кожнім селі криниці і складати в них мідяні монети.

„Дас Клян" взиває вірних повинуватися французькій владі, одначе тільки до тієї пори, доки він сам не потребуватиме від населення повної слухняности.

Заки прийде кінець світу, настане спершу поголовна заглада всіх чужинців. З того европейці догадуються, що „звеличники вужа" — це тайна політична організація, яка поставила собі за мету вигнання всіх чужинців з Індо-Китаю. „Дас Бам" — це мабуть партійний комітет, який хоче зібрати відповідну скількість грошей на організацію повстання.

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ КОСТЕЛІВ У СТАНИСЛАВІВЩИНІ

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Польський часопис „Курер Станиславовскі" (ч. 3.) подав новинку під заголовком: „28 нових костелів у станиславівському воєвідстві". Потім вичислив місцевости, в яких побудовано ті костели. І заповів, що йдуть праці над будовою костелів в інших громадах. І тут вичислено теж цілу низку нових українських громад, у яких розпочато будову дальших костелів.

„ЗАСЛУЖЕНА ПОХВАЛА".

СТАНИСЛАВІВ. — У „Вістнику Станиславівської Єпархії", як теж у всій польській пресі, появився лист папського нунція у Польщі, Кортезія, до єпископа Хомишина у звязку з його розпорядком про заборону українським священикам належати і працювати у світських установах. Нуцій Кортезі вважає, що той розпорядок є мудрий. А далі пише він таке: „І тому, що за добрі вчинки належиться заслужена похвала, я з правдивим задоволенням гратулюю Вашій Ексцеленції за зроблену постанову. Бо справді те зарядження відповідає цілковито частим вказівкам і наказам римських папів".

Що на це „Діло"?

Львівське „Діло", згадуючи за цей лист нунція, пише ось що: „Преосвящ. Григорій, діставши „заслужену похвалу", не хоче взяти під увагу ані думки українського громадянства, ані голосів української преси, яка писала вся без винятку, що той його розпорядок шкідливий для українського народу і відібється погубно також на нашій Церкві".

ТЯЖКО СТАТИ НАВІТЬ ПОЛЬСЬКИМ ЛИСТАРЕМ.

ВАРШАВА. — На засіданні буджетової комісії польського сойму посол Целевич говорив про те, що хоч того року польське міністерство почт і телеграфів приняло до почтової служби коло 5,500 сільських листарів, то майже не приймало осіб української національности.

ІНФОРМУЄ ФАЛЬШИВО ПРО УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 12) публично запитує урядову Польську Агенцію Телеграфічну, чому вона подає постійно фальшиві вісті про українців. На це подає „Діло" докази, з яких виходить, що та агенція подає про українців цілком неперевірені вісті, або таки виссані з пальця, і тим поширює проти українців раз-у-раз безпідставні наклепи.

СКУМАЛИСЬ.

ЛЬВІВ. — „Стронніцтво Людове" влаштувало у Львові „оплаток", який обєднав поляків ріжного покрою в наступі на скріплення „стану посядання" на українських землях. Говорили однаково такі вшехполяки як проф. Ромер і Станислав Грабскі, а далі соціяліст Скаляк, майор Людвік Домонь і ксьондз Панась.

ВЕЛИКІ ЗМІНИ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — У Німеччині переведено велику „чистку", тільки без проливу крови. Паном нової ситуації є, як виглядає, Гітлер. Він тепер узяв у свої руки найвищу владу над армією. Зцентралізував військові й економічні справи під одним керуванням. До цього пристосував іще й заграничну політику, яка, як кажуть, стане тепер більш агресивна. Переміни означають, як кажуть знавці, перемогу націстичної партії над армією. Партія остається надалі першою, проти чого був спротив у військових високих колах. Це й довело остаточно до чистки, усунення 15 ґенералів та переміни становищ 25 інших високих військових достойників. Ґен. фон Бльомберг уступив зо становища міністра війни через „лихе здоровля". Те саме сталося з ґенералом фон Фрічом, що був командантом армії. Ходять слухи, що його навіть секретно увязнено. Ґен. Ґерінґ став полевим маршалом, а Йоахім Рібентроп, дотеперішній амбасадор до Лондону, став міністром заграничних справ. Ближчі вияснення подасть Гітлер доперва тоді, як буде скликаний парлямент, себто 20. лютого.

БОЯТЬСЯ ПЕРЕВОРОТУ В АВСТРІЇ.

ЛОНДОН. — Панує думка, що переміни в Німеччині означають перемогу тих, що є за наступ Німеччини. Тому надіються, що перший крок буде тепер звернений у сторону Австрії, щоб її зединити з Німеччиною. Надіються того ще й тому, що до „Тайної Кабінетної Ради", яку тепер створив Гітлер, а яка має його інформувати у справах заграничної політики, належать самі запеклі націсти.

НА ФРАНЦУЗЬКИЙ ЛАД.

ПАРИЖ. — Французи глядять на зміни в Німеччині в такий спосіб, що там зцентралізовано військову й економічну силу на такий лад, як і в Франції. Є це приготування на випадок війни. Подібне зробили теж Совети.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СІЯЛИ ВІТЕР, ЗБИРАЮТЬ БУРЮ

Вилйем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заявив публично, що Американська Федерація Праці не погоджується на те, щоб до Міжнародньої Федерації Промислових Юній, до котрої належать юнії перріжних країв, допустити федерацію російських робітничих юній. Американська Федерація Праці поставила справу допущення большевицьких юній до міжнародньої Федерації юній засадничо, спротивляючися допущенню цих юній на тій основі, що вони не є справжні робітничі юнії в розумінні робітничих юній демократичних країв, а зовсім інакші орґанізації, що виконують зовсім інші цілі, а лише носять старе назвище робітничих юній.

Американська Федерація поставила справу не тільки засадничо, але й ультимативно, бо загрозила, що на випадок допущення большевицьких юній до міжнародньої федерації юній Американська Федерація Праці з міжнародньої федерації юній виступить. Це показує, як гостро Американська Федерація Праці настроєна проти большевицьких юній, а властиво проти большевизму. Звідки походить таке завзяття, можемо догадатися: йде воно з досвіду, який мали американські робітничі юнії з большевицькими аґентами, що оперували під покришкою робітничих юній. Американські юнії набрали такого досвіду з большевиками, що краще зовсім робітничим юніям з ріжних держав не лучитися в ніякі союзи, ніж лучитись, а до тих союзів допускати большевицьких аґентів.

Як таку заяву видала Американська Федерація Праці, то могло би може декому здаватися, що конкуруюча з Федерацією Праці орґанізація, Комітет Промислової Орґанізації, буде для большевицьких підходів потурливіша. Та ще не минуло доби від заяви Американської Федерації Праці, а вже Гомер Мартин, президент автомобільної юнії, головної підпори Комітету Промислової Орґанізації, виступив з публичним закликом, щоб не допускати комуністів до проводу, ба навіть до впливу, в робітничих юніях. Автомобільна юнія теж ставить справу засадничо, мотивуючи свою поведінку супроти комуністів досвідом з комуністами в минувшині. Комуністи, каже заява, не дбають за робітничу юнію, ні заробітничі інтереси, а за свою партію й свої партійні інтереси. Їх не обходить, чи політика поправить долю робітників, якщо лише від їх політики зросте вплив комуністичної партії та її головачів. Діставшися до проводу юнії, комуністи не викликують страйку для поправи долі робітників, а для зросту свого впливу. Діставши в свої руки юнійні фонди, вони не вживають їх на боротьбу для робітників, але на піддержку комуністичних ґазет.

Замітно притому, що обі ці орґанізації, виступаючи проти комуністів, покликаються теж на досвід анґлійських робітничих юній. Словом, досвід анґлійських і американських промислових юній каже їм гнати в імені добра своїх орґанізацій комуністичних вертільників на сто вітрів.

МАЛІ БИЗНЕСМЕНИ

У Вашинґтоні радила делеґація малих безнесменів. Поїздка бизнесменів до Вашинґтону нагадує відому нашу театральну штуку „Депутати до Відня". Бо як тільки ця делеґація, що складалася з сотні осіб, дісталася до Вашинґтону, зараз у ній вибухло непорозуміння. В першій мірі розсварилися між собою делеґати щодо цього, як дані справи представляти представникам уряду. Бо показалося, що хоч вони всі були висланниками бизнесів і хоч разом їхали до Вашинґтону, то не було у них якоїсь одної спільної гадки, якогось одного погляду на ріжні економічні справи і їх розвязку. Правда, вони несли з собою великі написи **„Поможіть нам знищити застій", „Ми хочемо розпочати рух"**, але ці кличі, які ніні на устах вже навіть у шкільної дітвори, фактично нічого не говорять. Коли прийдеться до реалізації їх, тоді щойно виринають тисячі ріжниць і поглядів.

До клопоту, що їх відразу на початку зазнала згадана делеґація, причинилося ще й те, що малі бизнесмени з інших місцевостей, довідавшися, що „настав їх день", та що й представники уряду, до президента включно, хочуть з ними говорити, і собі вислали делеґатів, які злучилися з першою делеґацією, що походила з Ню Йорку.

Вони почали радити. В часі нарад показалося їх невироблення і знову таки цілковита ріжниця поглядів на ріжні суспільні справи. Посипалися образливі оклики. Ось тому ці наради не принесли чести американському малому бизнесменові.

А шкода. Бо малі бизнесмени, серед яких є десятки тисяч ресторанників, ґросерників, пломберів, склепарів, різників, кравців і інших, всетаки грають в американським економічнім житті величезну ролю. До цеї кляси малих бизнесменів належать майже всі українські бизнесмени. Вони заслуговали на кращий попис, ніж той, який справили їм їх представники у Вашинґтоні.

Причин на це може бути багато. Та тяжко вибрати, котрі з них найважніші. Правдоподібно найважнішою причиною є таки це, що малі бизнесмени дотепер не вважали себе окремою клясою, **не орґанізувалися**, не застановлялися над своїми справами, а думали поняттями великих бизнесменів.

Тимчасом їх інтерес та інтерес великого бизнесмена цілковито з собою ріжниться. **Великий бизнес** має до диспозиції великий капітал і в продукції може дуже легко сам дістатися до самих джерел сирівців та через це набувати їх значно дешевше, а в перерібці може завести системи масової продукції. Тим він пожирає малого бизнесмена наче акула малі рибки. А коли йде про торговлю, то великі департаментові склепи також знаходять далеко лекший шлях до набуття продуктів і дістають їх по далеко дешевшій ціні, ніж малі купці. Крім того великі бизнеси мали все піддержку від банків, а навіть уряд радо уділював їм низько-процентові кредити.

Малий бизнесмен поспішав за чобітьми великих і напружував усю свою увагу й енергію, щоб вдержатися на поверхні і щоб його не роздавили.

Треба також підкреслити, що малий бизнесмен не діставав належної охорони з боку уряду під оглядом суспільної забезпеки. Навіть робітник значно краще стоїть під тим оглядом. Ось наведемо тут листа одного такого малого бизнесмена, поміщеного в Ню Йорк Таймсі з 18. січня ц. р., в якому вірно зображена доля малого бизнесмена:

„Я маю малий бизнес, у якім затруднюю кілька осіб. Я радо відкладаю те, що належиться, на їх старий вік. Я є в тому відношенні вповні однозгідний з президентом Рузвелтом, що постарався про закон у тій справі. Але президент Рузвелт здається забуває, що ми, малі бизнесмени, також старіємось і ми також хотіли би мати якесь забезпечення після 65 року нашого життя.

„Малий працедавець вкладає кожний долар, вкладає свій час і енергію, щоб якось вдержати свій бизнес і видушити з нього удержання. Зате робітник працює в ньому, не турбуючись тим, як утримати бизнес. Коли працедавець і робітник осягнуть 65 рік свого життя, робітник очікує підпомоговий фонд; зате працедавця очікує голодове конання, коли не вдалося завдяки якомусь надзвичайному щастю в своїм бизнесі за той час зробити добрий маєток, що серед теперішних відносин є майже неможливе".

Така доля малих бизнесменів. Та вона не буде кращою, коли вони її самі не постараються поправляти, та поки вони не зачнуть як слід організуватися.

УКРАЇНЦІ В ПАРАҐВАЮ

Попри Бразилію й Арґентину Параґвай треба вважати новішим тереном української еміґрації. Раніше їхали туди поодинокі особи, головно в цілях заробітку. Десь коло 1930 р. еміґрація українців до Параґваю почала прибирати більш масовий характер. Не зважаючи на комунікаційні трудноші, почали туди їхати родини на поселення. Манила їх дешева земля і перш за все летючки ріжних аґентів, головно голосного у свій час московського ґенерала Беляєва, який за терен своєї аґітації вибрав Волинь, Холмщину та Полісся. На терен Галичини ці летючки не трапляли.

Що українська еміґрація до Параґваю збільшилася, цього доказом теперішне число наших людей у Параґваю, яких є вже **15 тисяч душ**. Це будь-що-будь поважна скількість, та що після Бразилії й Арґентини Параґвай став тепер важним осередком української еміґрації в Полудневій Америці.

Важко доводилося привикати нашим людям до нових умовин життя в Параґваю, який так ріжниться під кліматичним та господарським оглядом від старого краю. **Важка праця** від світанку до пізної ночі й журба за прожиток захитували нераз найбільшими смільчаками.

Щоденні злидні українського переселення не вичерпуються ще тим ствердженням. У боротьбі за щоденний шматок хліба український переселенець мусів ще вести іншу боротьбу: **в обороні свого національного імени і своїх прав.** Цю боротьбу виповіли йому московські авантуристи, що навіть у далекому Параґваю зуміли знайти вигідне гніздечко. На їх чолі станув денікінець Бутлеґеров, який за ціну того, що брав участь у болівійсько-параґвайській війні, в нагороду став директором українських кольоній.

Свою працю п. Бутлеґеров зачав від того, що почав аґресивно виступати проти всього, що українське. Заборонив українським переселенцям уладжувати культурні й економічні зібрання, уладжувати концерти й забави, замкнув українську школу на кольонії Уру-Сапукай, здер український прапор і викинув на вулицю. Попри це де міг, там шкодив перед параґвайською владою українцям, представляючи їх усюди за комуністів, хоч у ту саму пору помагав ширитися комунізмові, правдивому, не видуманому комунізмові, серед московських емґрантів.

Слідами п. Бутлеґерова пішли його однодумці, не жахаючись найбільш варварських метод боротьби. **Пять трупів українських кольоністів** — це доказ московської озвірілості.

Але правда перемогла! Українські переселенці рішили всіми силами протиставитись московській нагінці. В тій цілі покликано до життя **Український Центральний Орґанізаційний Комітет**, на чолі якого станув найстарший український емігрант, п. І. Падучак, як голова, і п. І. Палятинський, як секретар. Як плян своєї діяльности згаданий Комітет намітив: увійти у порозуміння з параґвайським урядом, щоб йому вияснити положення українських переселенців у Параґваю та домагатися припинення московської нагінки, довести до заложення товариства „Просвіта", бібліотек і головно кооператив.

Праця Комітету мала незвичайний успіх. Делеґати параґвайського уряду відвідали українські кольонії, де переконалися, яка велика була московська брехня. У висліді відпали всі заборони закладати українські культурні й економічні установи.

Великим днем українських переселенців у Параґваю треба вважати день 11. червня 1937 р., коли то в місті Енкарнасіоні зібралися делеґати всіх українських кольоній, щоб **відкрити товариство „Просвіта"**. Реферат про положення української еміґрації в Параґваю виголосив п. І. Палятинський, після чого вибрано управу товариства у складі: голова І. Палятинський, заст. І. Мартинюк, секретар М. Кушлій, скарбник О. Бачун, заст. П. Кузьмович, члени В. Король, А. Винниченко і М. Рабчук. Згідно зо статутом покликано такі секції: Комітет опіки над українськими еміґрантами ім. М. Заячківського, Комітет кооперації, шкільництва, релігійно-моральної опіки, літератури й музики, фізичного виховання, жіночий, допомогового фонду і музею. Від того дня почалась оживлена праця, що тріває по нинішній день. Голова товариства п. І. Палятинський обїхав усі українські кольонії і скрізь позакладав філії товариства. Створено теж низку кооператив.

Українські переселенці чуються сьогодні бадьоріше та бачать, що вони сила, з якою числяться. (Допис до „Діла")

З ТАБОРУ НЕДІЛИМЦІВ

РЕЛІҐІЯ, ЧИ НАЦІЯ?

Я. І. Лисицин згадує в нюйорським часописі „Новое Русское Слово" про дискусію, яка виникла на якихсь нарадах у Вилкс Бери, Па., на котрих були присутні православний єпископ Адам і екзарх Венямин. Ішло про підчинення церкви Москві й „чехізацію русской церкви".

Цікаве було видвигнення там питання про відносини між релігією і нацією. Одна сторона твердила, що релігія стоїть вище нації. Та, каже автор статті, ніхто не хотів дискутувати з тим „софізмом" і відповідати, що нація вища від релігії, бо це виходилоб на те, що „на глупоту відповідалиб глупотою". На такий софізм фарисеїв відповів уже Христос, коли сказав віддати кесареві кесареве, а Богові боже.

Та для нас важне те, що далі читаємо на ту тему. А далі говориться про православного митрополита в Польщі Діоніза, що, як пише Лисицин, нищить „русскую церков", бо перемінює її в „польську церкву" з польськими молитвами і польською мовою, прикриваючись тим, що „православя повинно бути позанаціональне як правдиве християнство". А поправді, пише автор, під таким православям скривається польське політиканство, що змагає до винародовлення „русского" населення. Треба памятати, що „кесарем" є тепер „русский народ" і є обовязком нашим, пише Лисицин, служити інтересам того народу і його визволенню.

Очевидно, що з таким ставленням справи, коли мова про „кесаря", треба погодитись, бо це є розумне ставлення. Нерозумне є тільки розуміння „інтересу". Бо під тим інтересом розуміє автор інтерес **цілости Росії**, так, як це розуміли „неділимці" до війни, коли говорили про один „русский" народ. Автор каже „Все ми—русскіе". І говорить про „русских" на іміґрації й у Советах в такий спосіб, неначеб „русскими" були далі всі ті „православні", що їх такими вважала і називала царська Росія. І тому, на думку автора, всі вони повинні далі дбати за „единство" Росії й далі жити одними й тими самими ідеалами і думками.

Цікаво знати, якого ще треба нещастя на Росію, щоб ті люди відучились плести того роду теревені.

Гнат Кращанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(22)

— Мій муж поїде на обзорини. Хоче обїхати цілий маєток. Хоче сам бачити всі його межі. З ним і я мала би охоту переїхатися... Чи для баби така подорож безпечна булаб?

При останніх словах по лиці Кіндиса неначе промайнула зле укрита радість. Зрозумів, що це вода на його млин. По хвилині намислу сказав:

— Пустиня! Сумна, скучна пустиня. Всеж таки було би не зле оглянути цей великий шмат землі неосадженої. Було би де осаджувати села і міста, якби люди знайшлися... Як би пан сотник заздалегідь визначив ту днину, коли пані сотникова схоче пристати до тої поїздки на обзорони, то я вислав би хащі і дебри перетрусити, дороги полатати. Я доконче мушу знати бодай дві добі до виїзду...

— Слушно, пане Кіндис. Мій муж скаже вам. А тепер пора відпочити. Доброї ночі...

Кіндис вже відвернувся, щоби відійти, коли сотникова, неначе пригадала собі щось, задержала його і шепнула щось до Марини, котра побігла до другої кімнати. Прийшла назад, несучи скриночку, в котрій сотникова зачала порпати, кажучи:

— Мій муж не хотів, щоби я сюди приїхала з порожніми руками. Старим обичаєм гостинець привозиться. Прийміть з добрим серцем цю дрібницю.

Подаючи йому годинник, витягла ще золотий ланцушок і додала:

— А це для вашої жінки.

Кіндис збентежений витягнув руки по ці гостинці. Він був лакомий на такі річи, та дістати їх доброхіть від особи, на котру гострив ніж, було для нього немилою несподіванкою. Схилився до колін сотникової, пробурмотів щось і вийшов.

*

Недалеко за горбовиною, що оперізувала Зубрин, тягнулася далека рівнина, тільки пару балками, себто дуже довгими, широкими і глибокими ярами, прорізана. Цей широкий степ спалений був сонцем, висохлий, жовтий, дикий. Решти буйної і зеленої на весну трави стояли висохлими билинами, соломою. Десь не десь око спочило на високій могилі. Слідів життя на тім степу майже не видко було. Там і сям попадалося на незатерті ще татарські кочовища, покопані на огнища ями, повибивані колами діри і земля копитами збита. Над лотоками висохлих потоків трохи корчів, степовою курявою покритої трави. В корчах трохи життя: дикий звір, степова пташня.

Куди око сягне, лисі горби поорані дебрами, що розходилися в ріжні сторони. Якесь життя, як воно було, крилося в балках. Праворуч можна було добачити щось, неначе би табун коней пасся в тіни горбів. Ця, на табун подобаюча пляма, також посувалася.

Ранним ранком від сторони Зубрина показався в степу їздець, за ним пара хортів. Їхав витягненим чвалом. Коневі пустивши уздечку, гнав навправці. Кінь мабуть сам знав мету і чуючи табун, ішов до своїх. Щораз ближче і щораз виразніше показувався табун, аж його коні зачали до їздця іржати і кінь відповідав їм. Хорти рушили попереду, їздець коня вдарив і ще скорішим чвалом підїхав до табуна.

Табун закривав собою табор при вході до балки над потоком. Нужденно воно виглядало. Кілька войлокових наметів або з кінської шкіри, малих і темних, кілька покритих гиллям. Курилося пару вогнів, обложених камінням. Довкола такого табору снувалося кільканацять обдертих людей. Легко було пізнати, що то татари. Одіті брудно, з диким позором, доглядали коней.

З одного шатра висунувся татарин з луком і, сміючися білими зубами, ціляв до їздця. Пустив стрілу, вона свиснула коло вуха. Їздець не злякався. Вїхав між шатра і скочив з коня. Волохаті татарські собаки, наїжившися, стали гарчіти, витаючися з хортами.

Поза передніми шатрами стояв, трохи відсунений від них, більший і чистіший. До нього ішов їздець, ведучи коня за собою. Впустили його, не спиняючи, як доброго знайомого. Коли гість своєї тінню заслонив вхід до шатра, привитав його якийсь хрипливий голос. Гість відповів поздоровленням, схилився і увійшов досередини, руку на уста поклавши. Коневі сторож не був потрібний. Стояв при вході до шатра, лиш голову в сторону табуна звертаючи.

Нутро шатра було поділене. В його першій частині, на шкіряних подушках, ноги підібравши під себе, сидів чоловік чорний, обсмалений, з головою, закутаною хусткою, в червонім замаранім кафтані.

— Кіндис! — крикнув, весело глядячи на гостя. — Що тебе до мене принесло? Очевидно, якась чортівська вигадка...

— Я приїхав відвідати тебе, мурзо — відповів Кіндис, сідаючи на подушці просто татарина.

— Ми добрим гостям раді, а ти добрий гість. Що у твоїх сторонах чувати?

— Гм, гм... Було би що послухати, та до того треба їти поволі.

— Підемо поволі, — розсміявся татарин — аби йти.

— Тобі й так скучно сидіти в степу...

— Кажуся. З тої нудьги я вже двох убив. А один... одного мені жаль. Ніхто барана не пік так смачно, як він... Люди ледачіють. Війни нема, тут нема що робити. У вас по замках пильнуються. Села вже винищені довгою війною, пусті. Далеко, в глибину вашої сусідки Польщі такому малому чамбулові, як мій, небезпечно запускатися.

Глядячи собі в очі, підсміхаючися.

— Ти не даром приїхав, — зачав мурза наново. — Ти за пазухою щось привіз.

— За пазухою ні, а тут.

Кіндис постукав пальцем по чолі.

— То кажи!

— А як то буде щось добре, що мені даси? Присягаючи на кудлату бороду пророка...

— Ти пажерливий. Ти рідного брата продав би.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЩО ПИШУТЬ ПРО ПРОПАМЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ

ВІД Митрополита Кир АНДРІЯ одержано зо Львова таке письмо:

Дуже дякую за память і надіслання в гарній оправі цінної книжки, якою є „Пропамятна Книга", в якої зредаґування Ви стільки праці вложили, а яка є поважним джерелом до історії про працю У. Н. Союзу і його органу „Свободи" на полі орґанізування нашої іміґрації в Америці.

З висловами глибокої пошани

† АНДРЕЙ, Митрополит.

З ДНЯ

ТРОХИ „ФІЛЬОСОФІЇ".

Коли ми вечором прийдемо з праці, обмиємося, причепуримося, зїмо обід, а по обіді сядемо на хвилю на мягкій софі в теплій кімнаті, то не зашкодить і „пофільософувати". Воно успокоює чоловіка і скорше на нього найде сон. Читаючи гарні слова, чоловікові приємно робиться, в цілій його істоті повстає якась дуже мила тиша, повіки так солодко, солодко клеяться докупи, чоловік поволі опускає з газетою руки на коліна, а далі йому відмикаються пальці, газета паде на землю, а чоловік западає в милий і гарний сон.

Це не шкодить так робити. Чоловік по праці мусить собі трохи відпочити, мусить бодай на кілька хвилин зазнати повного спокою. За тих кілька хвилин він може відзискати дуже багато зо своєї енергії і може проснутись наче новонароджений чоловік.

НАПРУГА І ПОСПІХ.

Бо ніде правди діти, нинішня цивілізація є дуже дивна. Вона висмоктує з нас останні моральні і фізичні соки. Чоловік від хвилини, коли вранці протре очі, до хвилини, аж знов їх до сну замкне, все спішиться. Рано встає — спішиться, вдягається — спішиться, їсть снідання — спішиться, іде до праці — спішиться. Про саму працю вже й не говорити. Там, звичайно, дійсне пекло. Треба напружувати всі свої здібности, всі свої фізичні сили, щоб видати з себе можливо якнайбільше результатів праці. Бо кожному над головою немов чорні круки вештаються тіні соток незатруднених людей, які кожної хвилі готові вступити на місце затрудненого і позбавити його шматка хліба. Гадка, що по вулицях шляються міліони безробітних, морально дуже придавлює навіть тих, що мають працю.

ТАКОЖ МАШИНИ ДОБИВАЮТЬ.

Та не лиш почуття конкуренції висмоктує з людей соки, але також самі машини і змеханізовані системи. Машина так побудована, що чоловік не може відійти від неї ні на хвилю; не може ні трошки звільнити працю, бо це зараз спиняє цілу систему. Тому чоловік мусить з напруженою увагою слідкувати за тим залізним потвором, що захланно пожирає все, що людина йому підпихає. Фактично нині машина пильнує чоловіка, а не чоловік машину.

Подібне в інших галузях. Навіть коли чоловік не стоїть біля машини, а виконує якусь іншу працю, то і тоді він є змеханізований до тої міри, що фактично уявляє собою якусь шрубку в машині. Також і в цьому другому випадку висмоктують з нього останні соки. Працюють люди всюди тяжко: у фабриках, на фармах, в офісах, в редакціях...

ТАК ЦІЛИЙ ДЕНЬ.

Так працює чоловік від ранку до полудня. В полудне з великим поспіхом зїсть полуденок, часто не маючи часу як слід його покусати, і далі до роботи, аж поки не затрубять на скінчення одноденної праці.

Здається, що та хтиля, коли чоловік кінчить працю й спішиться до своєї шафки, щоби перебратися й опісля гнати до собвею, боса чи трамваю, є найбільш нервова за цілий день. Всі люди по вулицях у тих годинах виглядають наче поіритовані гончі собаки. Такими поіритованими вони приходять додому і остаються ними так довго, доки не зїдять обіду і не сядуть спочити та перечитати газети. Ось у такому то моменті приходить сонниця. Хіба цьому диво?

ТА ВСЕТАКИ ТРЕБА ПРИЗАДУМАТИСЬ.

Та всетаки треба кожному чоловікові, без огляду на його працю, нераз глибше призадуматись над ріжними життєвими справами, що торкаються його особи, а також над справами суспільними. Бо життя є загадкове. Правдою є, що без грошей людям дуже біда, але також правдою є, що люди з грішми — вішаються, або труяться. Правдою є, що тяжка праця це дуже гірка річ, але правдою також є, що без праці, без чесної праці, на світі таки нудно жити. Отож між тими крайностями мусить бути якась середня границя, мусить бути якась розвязка. Чоловік мусить над цією розвязкою сам застановлятися. Бо можливо, що саме в шуканні цих розвязок міститься приємність і щастя життя.

ЩО МИ МАЄМО ЗА НАШУ ПРАЦЮ?

Мимоволі насувається кожному чоловікові питання, що ми властиво маємо за ту працю; за те, що ми від ранку до пізна вночі тільки спішимося? Чи ми щасливі?

Безперечно, що коли взяти під увагу матеріяльні добра, то ми маємо дуже багато. Американський рівень життя є найвищий на світі. В Америці кожний робітник, що працює, може мати сяке-таке помешкання, радіо в хаті, несогірше збрання, не злий харч, а навіть свій автомобіль. В Америці робітник може так добре матеріяльно жити, як у старім краю якийсь дуже високий урядник. Цей рівень життя американський робітник здобув саме тим, що змеханізовано його працю, заведено багато машин, впроваджено масову продукцію, в якій він з одного боку міг дістати високу заплату, а з другого — дешеві річи. В Америці авта, меблі, одіж і інші фабричні річи значно дешевші ніж у краю.

ЗАПЛАТА ПОТУ.

За те все, очевидно, американський робітник платить своєю напруженою працею, своїм потом. Потіхою для нього може бути хіба те, що в Америці, хоч витискають з нього останні поти, то всетаки за ті поти йому платять. А в Советах, у тій „соціялістичній пролетарській республіці", витискають з людей останні поти, а за ті поти їм не платять. Вислідами праці советських робітників користується пажерлива комуністична бюрократична кліка.

ТА ЦЕ МАЛА ПОТІХА.

Та хоч це до певної міри може бути потіхою, то не великою. Америка не може дивитись на те, що діється в Советах, тільки мусить творити своє власне життя. А щоб те життя було не тільки багате в матеріяльні добра, але також у добра духові, себто, щоб люди не тільки ходили в добрім убранні, їздили добрими автами, мешкали в добрих помешканнях та їли добрий харч, але щоб у своїх серцях носили задоволення з життя, радість, веселість, щастя, — то таки треба мати міру в тому американському поспіху й треба вкорочувати години праці. **Тимбільше, що біля десять міліонів людей в Америці зовсім ходять без праці.**

У школі.

Учитель: — Каламарчук, коли ти так сидиш, то дивишся на схід. У якім напрямі будеш дивитися, коли відвернешся до вікна?

Ученик: — На вулицю, прошу пана професора.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛ.

Каліфорнійські українці будяться зо сну.

Милою несподіванкою для місцевих людей було зібрання українців і американців, получене зо співом і промовами, котре відбулося 16. січня в Wilshire Christian Church. На тому зібранні явилося поважне число українців з Лос Анджелес, Голивуду, Норд Голивуду та з околиць. Про зібрання та про те, що буде мова про Україну, оголосила поблизька радіостація. Сказав заповідач: „Я не знаю, що таке Україна, але прийдіть усі, а послухаємо мови бесідників у салі Wilshire Christian Church у год. 3. пополудні".

І дійсно, на заповіджений час прибула українська кольонія, а також поважне число добірних американців, між котрими були священики, професори університетів, учителі, провідники американського суспільного життя, а навіть одна міліонерка.

Зібранням проводила й те зібрання скликувала п. В. Качмарська. У своїй вступній бесіді вона пояснила американцям, що не всі „чужинці" є комуністами, як то в цих околицях думають, а навпаки, українці в Америці мають повну причину ненавидіти комуну, бо саме московська комуністична навала знищила і нищить нашу національну волю, нашу культуру й наших культурних людей. Дальше вона підкреслила, що тутешні українці будуть організувати „Лігу Українсько - Американської Дружби" і будуть запізнавати широкий загал американської суспільности з українською штукою, культурою та змаганням великого українського народу.

З черги забирали слово д-р Фаган, парох місцевої церкви, панна Смит від жіночих організацій, П. Портер, бувший посадник міста Лос Анджелес і великий приятель українців, д-р Росс, котрому Ігор Качмарський вручив ноти українських церковних пісень, щоб він, яко професор музики, запровадив наші церковні пісні в американських церквах, пані Вест від Перент-Тічерс Асошіейшен і інші. Усі вони складали побажання успіху в організації місцевим українцям, висловлювали свою радість, що будуть мати нагоду навчитися від нас наших прекрасних вишивок, тощо, а накінець багато з них отверто признавалися, що вони поняття не мали про нас як націю, або про наш край. — Промову про Україну, про наш нарід, його змагання до волі виголосив автор цих рядків, послугуючися своєю мапою Европи, на котрій була зазначена наша територія під чотирма заборами. По промові, підчас перекуски, на котрій подавано смачні українські хрустики з чайком та майстерно спечену українську „бабку", дальше пояснювалося про наш край.

На окрему згадку заслугує вистава українських вишивок та артистичних виробів, котрі були розложені на двох столах, а про котрі пояснила п. Маруся Нобаш, прибрана в український строй. Крім неї були ще в наших мальовничих строях дві американські дівчині, котрі відспівали декілька пісень.

Отой виступ не лише поширив добре імя України поміж американцями, але він також свідчить, що українці в Каліфорнії **можуть і мусять** зорганізуватись і постійно співпрацювати під цим оглядом. Тут під боком Голивуду конечно потрібний сильний культурний і пропагандний український осередок. Його покищо тут нема бо нема ані своєї добре зорганізованої громади, ні своєї церкви, ні дому, де можнаб зібратися і щось робити. Але Каліфорнія не сміє пропасти для українського імени. Тут є чимало наших людей. Тутешній чудовий клімат без сумніву заманить чимало українців зо сходу, своєю красою. Тут має і мусить повстати, а зглядно **відродитись** українське життя. Треба лише охоти і щирої співпраці поміж старшими й молоддю, треба більше кооперації між старшими, а час той недалекий, що каліфорнійські українці дорівняють своєю працею навіть найкращим нашим громадам на сході.

Федір Луців.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Підготова до концерту.

Відбулися збори представників українських організацій міста Шікаго й околиці. Були заступлені наші запомогові й політичні організації, бизнесмени, хори, а також церковні громади. Наради скликано в цілі влаштування спільними силами величавого концерту на дохід Народньої Лічниці у Львові, на якім виступлять наші славні артисти: оперова співачка Марія Сокіл і диригент та композитор Антін Рудницький.

Отсею справою має занятися вибраний концертовий комітет. Його склад такий: Адв. Р. Смук, голова; д-р О. Тарнавський і пані К. Доманьчук, заступники голови; Н. Николишин, секретар; С. Ткачук, касієр; Т. Шпікула, пані О. Стапчук і пані Синицька, контрольна комісія.

Концерт відбудеться в Шопен Скул у неділю, 20. березня б. р. Ближче буде в оголошенні. З огляду на цей концерт і добру ціль просимо наші товариства з Шікаго й околиці здержатись у тім дні від інших імпрез. Тикети на концерт можна набути в якім-небудь товаристві Українських Організацій міста Шікаго й околиці.

ЗА КОМІТЕТ:
Н. Николишин, секр.

ЙОНГСТАВН, О.

Жінки організуються.

Заходами пані М. Розоміло-Періх зорганізовано Відділ Союзу Українок Америки. Перші збори відбулися 26. січня б. р., на яких пані М. Р. Періх виснила ціли організації. Відділ має 31 членниць. І маємо надію, що наше жіноцтво пристане до організації в більшому числі. До уряду ввійшли: М. Р. Періх, предс.; А. Ярош, заст. предс.; Евфрозина Філь, секр. рек.; М. Ворожбит, секр. фін.; А. Федаш, кас.; М. Суха, заст. кас. Контроля: М. Періх, В. Дубас, М. Кот.

Е. Філь, секр. рек.

— Слухай, Степане, чому ти не женишся? Таж ти при своїй платні міг би вижививити жінку!

— Вижививити то я міг би і три, одначе зодягнути не міг би ні одної!

МІСТО ВЕРБЛЮДІВ

Верблюжі каравани, що проходять великі пустинні шляхи, гинуть поволі, випирані непереможним противником — авіном. Відколи від давніх, чаром східних переказів окутаних торговельних осередків Багдаду, Тімбукту та Кіруану ведуть вигідні новочасні автостради, пропали з піскових караванових доріг стада верблюдів, що забралися до країн середущої Азії, яких іще не завоювала новочасна техніка. Старі караванні шляхи йдуть іще в поодиноких китайських провінціях і в пустинях Монголії, де по давньому, як за часів Тамерляна, скриплять тяжкі двоколісні арби, що перевозять майно кочовиків із місця на місце. На тих дорогах, яких слід верблюжими копитами витоптаний у піску, убитім дощем, зазначується на безмежній пустині, можна стрінути стада двогорбних верблюдів, що тягнуть навантажені ріжним добром вози купців, чи вбогого місцевого населення.

Вузловою точкою караванних шляхів у тій частині світу є китайське місто Кюгюа. Відси розходяться головні шляхи на захід до Туркестану. Деякі каравани проходять і 3,000 миль дороги. Річно Кюгюа переходить більше як 50,000 верблюдів. Більшість караван вибирається в дорогу в березні, бо тоді лекше можна прокормити вючні звірята, яким степова ростинність, буйно розвинена під впливом теплого проміння весняного сонця, дає доволі поживи.

У березні місто Кюгюа перемінюється у великий базар, у якому кипить життя від ранку до ночі. Місцеві та приїзжі купці з усіх сторін краю завантажують караванові транспорти. У місті переводять міліонові трансакції. Працьовиті все китайці не знають тоді ні сну ні відпочинку. Гамір тисяч голосів, неспокійні накликування погоничів караван і рик верблюдів роблять крик і метушню справжнього східнього ярмарку. Гострі випари тисяч звірят роблять побут у Кюгюї для чужинця нестерпним. Поодинокі транспорти, що йдуть у тому самому напрямі, лучаться для безпеки у спільні каравани, що часом складаються більше як із 1,000 верблюдів і стількиж принайменше обслуги, що має зброю і муніцію, щоб оборонитися перед частими в тих сторонах нападами бандитів. На вирядження каравани сто верблюдів треба вже великих грошей. Купцям Кюгюї, здається, ніколи грошей не забракне, бо вони часто виправляють каравани по сто і більше верблюдів.

Життя людей і звірят на цьому караванному шляху не легке. Життю людини загрожують ріжні небезпеки, нерідко від бандитів, а підчас безупинної громадянської війни, яка від багатьох літ винищує цвітучі китайські провінції, від пліндруючих вояцьких відділів і вкінці від хижих звірів, які чигають на кожного, хто віддалиться від каравани. Доля верблюдів неменше тяжка. Молоді верблюди три роки товаришать старим у всіх подорожах. На четвертому році привчають верблюда до служби в каравані, до двигання вюків спершу на короткій дорозі. На семому році життя верблюда можна вже вжити до „великої дороги", себто до двигання вантажу тисячі миль серед вітрів і хуртовини, чи у спеку. По півтора десятку літ такої служби верблюд іде на „ласкавий хліб"; їх продають місцевим хліборобам, яким працюють на ріллі, а доживають нераз і до 30 літ.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТОРТУРИ У КИТАЮ

Держава, що ще й нині користується найжорстокішими тортурами, це Китай. Так як усюди на Сході, засудженому відрубують голову традиційним топором, яким теж рубають дерево. Засудженого приводять на місце лише в сорочці, привязаного до коня, з написом, за який злочин мають його покарати. Засудженого провожає вся родина: батько, мати, жінка, діти, рідня. Вони несуть одежу його або мату, в яку потім завинуть його тіло. Коли із засудженого здіймуть шнури, родина підходить до нього, вмиває йому святочно лице тарукита зачісує його. Потім засуджений поважно кланяється родині, сплівши руки над чолом, і бе головою об землю. Робить це пять разів. Опісля клякає на маті і нахиляє голову катові. Кат звязує йому руки на плечах, бере топір і відрубує голову, яка скочується на мату в дріжаннях агонії. Добре ще, коли кат ударив зручно, бо часом кат невцілить як слід. Мусить тоді повторяти кілька разів затуплює вістря топора та нерідко відрізує голову пилкою.

Коли вже відрубав голову, хапає її за волосся та показує юрбі. Часом голови злочинців ставлять у клітках на довгому бамбусовому дрючку і носять вулицями міста. Коли нарід придивляється до цього, каплі крови капають із клітки і всякають упісок на дорозі.

Часом засудженого перетинають надвоє спеціяльною машиною, під якою його підсувають лежма із звязаними руками. До 1876 року засуджені високої ранґи в Китаю і Японії самі розрізували собі черево (гаракірі).

Інакше відбуваються тортури. Одним із найважніших причандалів є тут т. зв. „куна", драбина з досить широкими щаблями, між які вплітають засудженого. Він сам не може піднести до уст страви, бо руки має увязнені. Хоч терпить тяжкі муки, лежачи мусить держати на собі той страшний інструмент і в день і в ночі, часом і кілька місяців. Інша „куна" це дві тяжкі дошки з вирізаними отворами, які теж обезсилюють голову, руки й ноги. Ті дошки часом важать ідвіста фунтів. Нещасливого опроваджують у тих дибах, поки невмре, а це часом тягнеться пятнацять днів. Кат дає йому деколи трохи зїсти, щоб не вмер занадто скоро. Часом засудженого оставляють так на публичній площі, поки не вмре під страшним тягаром із розраненими страшно руками та ногами.

Ще інший інструмент це клітка, чотирокутна величезна скриня з отвором, крізь який перетискають голову засудженого. Клітка така висока, що засуджений не торкається дна ногами і так помало душиться, бо кровоносні судини на шиї розтягаються. На таку страшну кару засудили були духовника Шайделена з місії.

Ланцюги є прикріплені до шиї засудженого і двома меншими кільцями до ніг. Важать вони яких двацять фунтів. Коли вони задовгі, треба їх держати підчас ходження в руках, а коли закороткі, треба все згинатися. Так мучили капітана, заки йому відрубали голову.

Диби це дві дошки з отворами наноги, причеплені до землі. Часом уживали дибів із ланцюгами.

„Ліжко тортур" це дві дошки з отворами, крізь які перетягають руки й ноги, так, що засуджений не може рушитися. Тіло, розтягнене в усю довжину, не має на чім опертися, бо дошки уставлені прямовисно і сам тягар тіла витягає кости із суглобів. Засудженого оставляють так часом на кілька місяців.

„Шнури" служать до вдушення. Засудженого уставляють плазом на дошці, а його шия обвязана двома шнурами, що привязані до двох кінців. При кожному русі шнури душать.

Та вже найжорстокіші в Китаю тортури „сто ран" і „повільна смерть".

При тортурах „сто ран" засудженого привязують до стовпа, а три або чотири кати, з ножами, кліщами та гаками, рвуть тіло, поки не вирвуть із нього сто куснів. Щоб муки тягнулись довше, вважають дуже, щоб не перетяти ні одної артерії та не нарушити ніякого важного орґану. Один кат жде, щоб товариші покінчили працю та одним сильним ударом відтинає голову. Місіонар Маршан перетерпів такі муки, при чому ввесь час молився.

Не менш жорстока є „повільна смерть". Починається тим, що засудженому здіймають нігті з пальців рук і ніг, потім вирізують мясо з литок, стегон і рамен. Кат виломлює члени із суглобів і здирає шкіру до костей. Переходячи до мяса, натинає широко між шкірою і тілом і там напихає рижу. Вкінці забирається до голови, вириває волосся, брови, вії, зуби. Часом видовбує очі, а на місце їх вкладає червоні овочі якогось дерева. Маршала Сю засудили на таку кару, одначе йому вдалося викупитись від неї.

Підчас війни боксерів були ще інші жорстокости. Кореспондент „Таймса" М. Дж. Доннет повідомляв, що двох місіонарів роздягли, кинули на землю та пробили колом, який перейшов крізь нутрощі та прибив нещасних до землі. Потім вибрали їм очі та пробили вуха, так, що не могли ні бачити, ні чути. Так мучилися пять годин, заки вечором згинули. Потім кати заложили їм шнури на шию, поволікли трупів до Янь-Лінь-Міяо, вкинули обох в одну яму, підпалили, а на другий день попіл розкинули з вітром.

Багато европейців мучили тоді. Жінку Кей розпороли, внучку її перерізали наполовину, а батька привязали до фотелю, який позичили в одного мандарина, і він мусів дивитися на муки своїх рідних.

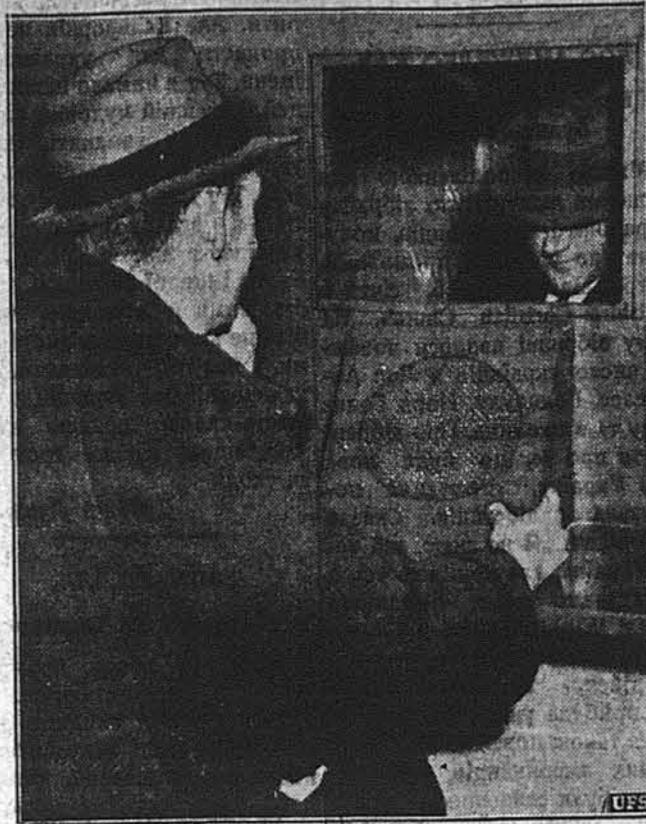
ТРИЦЯТЬ ЛІТ ШУКАЛИ ОДНОГО ПЕРСТЕНЯ.

Недавно вияснилася в Копенгаґені тайна перстеня, який щез у дивний спосіб перед трицятьма роками.

Одного гарного дня зо стола копенгаського купця Арнольдсона щез якимсь чудом його дорогоцінний перстень. Був це незвичайно вартісний родинний перстень-памятка, яку згаданий купець хотів продати своєму золотникові, що незвичайно тим перстенем зацікавився. Золотник прийшов справді на умовлену годину, але почув, що перстень щез без сліду. Золотник думав спершу, що це звичайний викрут та що купець рішив стриматися з продажем вартісної родинної памятки. Та згодом його переконали, що перстень справді щез. Покликали негайно поліцію, яка перешукала докладно цілий дім, переслухала всю домашню прислугу і членів родини. Та за перстенем слід застиг. Родина купця визначили нагороду за віднайдення перстеня... всі заходи були даремні.

За останніх трицять літ кожного року уладжували всі члени родини загальні розшуки по цілому домі, одначе, як завжди, без висліду. Недавно помер старий Арнольдсон і його крамницю та дім перебрав найстарший син. Він рішив перевести основний ремонт мешкання і тому велів теж позривати стару підлогу. В одному місці, де від багатьох літ стояла нетикана залізна каса, знайшли під підлогою загублений перстень, якого власники шукали довгих трицять літ. Яким чином перстень опинився в підлозі під касою, ніхто не міг того вияснити, і ця тайна залишиться мабуть назавжди тайною.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

НОВЕ ПРИМІНЕННЯ МІКРОФОНУ.

Місто Ню Йорк відкрило недавно нову вязницю на острові Гартса, збудовану фондами Адміністрації Поступу Праць. Між ріжними новинами, заведеними в цій вязниці, є отсей спосіб запобігання тому, щоб відвідувачі вязнів передавали скрито вязневі підчас відвідин наркотики, гроші, зброю або причандали до вилому. Відвідувач говорить з вязнем, що заходить до сталевої будки, за посередництвом мікрофону.

— Вертаєшся, Олюцю, від тети і кажеш, що ти голодна? Невжеж теточка не дала тобі нічого зїсти?
— Ні.
— Навіть води зо соком не дала?!
— Ні. Тета позволила лише мені понюхати гіякинт.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СТ. ДЖОЗЕФ, МО.

На Рідну Школу і Лічницю у Львові.

Українська громада в Ст. Джозеф, Мізурі, вислала коляду через Обеднання на Рідну Школу і Лічницю у Львові по $5. Разом $10.

Ф. Стень.

ТОРП, ВІСК.

Коляда на інвалідів і Рідну Школу.

Наша громада, що існує на фармах шість миль від містечка Торп і пять миль від містечка Люблин, ухвалила що цьогорічна вся коляда має йти на Рідний Край і інших потреб до коляди не вмішувати. Коляда випала успішно, бо на таку малу громаду, як наша, принесла $26.50, а по відтягненні на газоліну $1.50 вислано $25 через Обеднання до Рідного Краю з призначенням $15 на Рідну Школу і $10 на інвалідів. Колядувати ходили: М. Гвязда, М. Пірус, Марія Гвязда і Катерина Проць. Зложили по $1: Д. Проць, С. Проць, Ф. Фіґула Л. Ходинця, Юлія Ходинця, В. Тижник, С. Костик, М. Гвязда, Ф. Кінзе Катерина Савчук, І. Нюжник, В. Коринський; по 50 ц.: І. Ходинця Ф. Сєрота, Вікторія Сєрота, І. Руда Г. Горбань, М. Пірус, Марія Гвязда Марія Савка, Катерина Проць, С. Стібак, І. Орищин, А. Ярой, В. Рейзер В. Гнатко, Ева Устіяновська, Розалія Нижник, С. Станец, Анна Станец С. Гривко, К. Ткачук; по 25 ц.: І. Баця, П. Пірус.

Колядник.

БОСТОН, МАСС.

Молоді дівчата колядують на Рідну Школу.

Ми, молоді українські дівчата, що тут роджені і тепер гуртуємося при укр. прав. церкві, стараємося йти слідами своїх родичів, заступаючи їх місця в народній роботі. Ось тому ми пішли цього року колядувати по наших громадянах і подаємо враз з подякою імена тих, що дали жертву. Зложили: І. Дацків $2; по $1: о. Куппір, А. Івашків, М. Вовк, І. Франчко, І. Вазюк, Г. Крикливич, А. Шафранська, А. Рубовська, М. Зварич, М. Майданий, К. Тиличин, З. Жінько, В. Терлецький, П. Когут, М. Попович, П. Гриченко, Д. Бортник, Г. Поліщук, А. Смаш, Д. Жінковський, З. Музика, І. Чопик, І. Волощук, В. Чопиха, С. Сухецький, Д. Шидловський, С. Чопик, П. Боднар Н. Довганчук, Г. Зварич, Н. Давискиба, А. Шведниська, П. Мороз, С. Попович, А. Шемета, В. Гомин, С. Кучер, И. Бербелицький, І. Берестейський, С. Ярош, З. Козак, Г. Костецький, Е. Машовловська, П. Боднар, М. Щука, І. Бучак, О. Войтків, Д. Киз; по 50 ц.: П. Пізура, А. Кутна, О. Купчик, М. Романюк, М. Попович, І. Масний, М. Боднар, П. Вульчак, К. Хенціцька, К. Гринюк, Ф. Бойко, М. Ковердович, Р. Ляшук, П. Вонс, В. Піпяк, А. Вілок, Т. Золочовська, М. Вонс; Мурашка 25 ц. Разом заколядовано $62.25. Розходу було 50 ц. $61.75 вислано через Обеднання на Рідну Школу.

Колядували такі дівчата: М. Музика, А. Івашків, З. Івашків, А. Чопик К. Чопик, М. Шафранська, М. Поліщук, М. Злочовська, К. Злочовські А. Кучер.

Анна Кучер.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 10. лютого, точно в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 831 Joseph Ave. Проситься всіх членів конечно прийти на збори, бо є важні справи до порішення. Ще раз напоминається, щоб кожний член платив свій розмет що місяця. Того члена, що не буде придержуватися тих постанов, муситься суспендувати. — В. Гурянський секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369, відбудуться в пятницю, 11-го лютого, в годині 7-мій ввечір, в галі парохіяльній. Обовязком кожного члена явитись на збори на означений час, бо є недокінчені справи. На рік 1938 вибрано уряд: І. Березяк, предс.; Олекса Патер, касієр; Михаїл Куба, секр.; Гр. Березяк, заст. Решта буде дібрана на наступних зборах. — І. Березяк, предс.; О. Патер, кас.; М. Куба, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(76)

Коли чорні не послухали приказу Тарзана, щоб відчинити вазірам брами, Тарзан собі подумав, що його штучка не вдалась. Та тут проговорив сам увязнений сторож, що висів коміть головою: „Зробіть так, як він велить, бо сила його є страшенна". Чорні вже були готові скочити до брам і зробити те, що велів Тарзан, але вони ще ждали, що скаже Удальо.

А Удальо мовчав. Він думав про своє свято і про розчарування, якого зазнають його гості і прихильники, коли побачать, що Удальо їх обманув, або може хтось інший обманув Удаля, та це для них малу робило ріжницю. Вкінці і він подався. „Добре", він промовив, „відчиніть брами". Тарзан зіскочив з дерева і сказав: „Трьох своїх сторожів знайдеш на дереві".

Після цього рішення Удаля кілька букенців кинулись до брами, щоб її відчинити наостіж. Тепер уже був би не стримав їх навіть сам Удальо. Їх найшов великий страх перед Тарзаном. Тарзан спокійно зібрав своїх людей і на прощання звернувся до Удаля зо словами: „А тепер, Удальо, коли мої вазіри прийдуть до тебе, то обходися з ними добре".

Кілька хвилин пізніше Тарзан зо своїми вазірами знов опинилися в розлогих нетрах. Тарзан радів зо своїх вірних вояків, а вояки раділи з присутности свого вожда. Бо приємно бути в товаристві того вожда, який не зрадить своїх підчинених і з нараженням свого життя приходить їм на оборону. За такого вожда підчинені також усе готові вмерти.